

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI TARBIYALASHDA TARBIYACHINING IJTIMOIIY ROLI

Turdiyeva Dilorom

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3- kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash jarayonida tarbiyachining ijtimoiy roli, uning pedagogik faoliyatdagi o'rni, shaxsiy fazilatlari va bolalarga ko'rsatadigan ta'siri haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar : tarbiyachi, ijtimoiy rol, maktabgacha ta'lim, pedagogik faoliyat, shaxsiy fazilat, ijtimoiylashuv, kommunikatsiya, hamkorlik, bola shaxsi, tarbiya.

Annotation: This article discusses the social role of the teacher in the process of educating preschool children, the teacher's place in pedagogical activity, personal qualities, and the influence the teacher has on children.

Keywords: teacher, social role, preschool education, pedagogical activity, personal qualities, socialization, communication, cooperation, child's personality, education

Аннотация: В данной статье рассматривается социальная роль воспитателя в процессе воспитания детей дошкольного возраста, его место в педагогической деятельности, личные качества и влияние, оказываемое на детей.

Ключевые слова: воспитатель, социальная роль, дошкольное образование, педагогическая деятельность, личные качества, социализация, коммуникация, сотрудничество, личность ребёнка, воспитание.

Bugungi globallashuv davrida yosh avlodni har tomonlama barkamol, ijtimoiy faol, madaniyatli inson qilib tarbiyalash jamiyatning eng muhim vazifalaridan biridir. Bu jarayonda maktabgacha ta'lim tashkilotlari va ayniqsa tarbiyachilar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tarbiyachi nafaqat bilim beruvchi, balki bolani ijtimoiy hayotga

tayyorlovchi, uning ruhiy va ma'naviy olamini shakllantiruvchi shaxsdir. Shuning uchun bugungi kunda tarbiyachining ijtimoiy roli, kasbiy mahorati va shaxsiy fazilatlariga qo'yiladigan talablar yanada ortmoqda. Maktabgacha yoshdagi bola uchun tarbiyachi – bu jamiyatning ilk vakili, ya'ni bola dunyoni ilk bor tarbiyachi nigohi orqali anglaydi. Tarbiyachining ijtimoiy roli bolaning shaxs sifatida shakllanishida, uning jamiyatda o'z o'rnini topishida beqiyos ahamiyatga ega. U ijtimoiy muhitning faol ishtirokchisi sifatida: bolaning ijtimoiylashuviga yordam beradi; axloqiy, estetik va mehnat tarbiyasini yo'lga qo'yadi; ota-onalar, hamkasblar va jamoatchilik bilan hamkorlikda ishlaydi. Tarbiyachi o'zining shaxsiy namunasi orqali bolalarga ijtimoiy qadriyatlarni singdiradi. Uning nutqi, muomalasi, kiyinish madaniyati, xulq-atvori bolalar uchun bevosita o'rnak bo'ladi.

Bolalarning ta'lim tarbiyasi maktabgacha davrda ularning shaxsiy xususiyatlari, rivojlanish bosqichlari, psixologik va fiziologik ehtiyojlari hisobga olinishi bilan farqlanadi. Bu yoshda bola ko'p tajriba orttiradi, o'yin orqali o'rganadi va olamni tushunishni boshlaydi. Tarbiyachining vazifasi bolaning individual xususiyatlarini aniqlab, unga mos tarbiya metodlarini qo'llashdan iborat. Ta'lim tarbiya jarayonidagi tarbiyachining o'rni bir qancha pedagogik nazariyalar asosida ko'rib chiqiladi. Vygotskiy, Pyetrov va Montessori maktablari bola faoliyatidagi tarbiyachining ko'rsatmalari va qo'llab-quvvatlashi ahamiyatini ta'kidlaydi. Tarbiyachi bolani faollashtirib, uning mustaqilligini oshiradi hamda ijtimoiy me'yorlarga o'rgatadi. Bola ijtimoiylashuvining dastlabki bosqichi aynan maktabgacha ta'lim tashkilotida kechadi. Shu jarayonda tarbiyachining nutqi, muomalasi, mimikasi, his-tuyg'usi, qadriyatlarga munosabati bolaning ruhiyatiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Tarbiyachining har bir so'zi va harakati bola shaxsining ijtimoiy xulqini shakllantiradi. XXI-asr pedagogikasi raqamli texnologiyalar yordamida maktabgacha tarbiyani samarali tashkil etishni o'z ichiga oladi. Interaktiv doskalar, ta'limiy ilovalar va video-resurslar bolalarni qiziqtiradi va bilim olish jarayonini jonlantiradi. Tarbiyachi ushbu vositalardan maqsadga muvofiq foydalanib, bola diqqatini jamlash va o'rganish jarayonini optimallashtirishi mumkin. Shu bilan

birga texnologiyalarning zarur me'yorda qo'llanishi ijtimoiy-madaniy qadriyatlarni o'rgatish vazifalaridan chalg'itmasligi kerak.

Bolalar tarbiyasidagi muvaffaqiyat ko'pincha tarbiyachining hissiy intellektiga, ya'ni o'z hamda boshqalar hissiyotini tushunish qobiliyatiga bog'liq. Empatiya va ijobiy kommunikatsiya muhitida bola o'zini erkin, himoyalangan his qiladi, bu esa uning ijtimoiy rivojlanishini tezlashtiradi. Tarbiyachi bolalarni rag'batlantirishda inkor emas, konstruktiv fikr bildirish usullaridan foydalanishi muhim. Yuqori sifatli maktabgacha ta'lim uchun tarbiyachining pedagogik bilimlari, ruhiy barqarorligi va kasbiy etika tamoyillarini chuqur anglagani zarur. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonunida ham tarbiyachining kasbiy, axloqiy, psixologik jihatdan yetuk bo'lishi zarurligi ta'kidlangan. U inson kapitalini shakllantiruvchi, jamiyat taraqqiyotiga zamin yaratuvchi kasb egasidir. Shuning uchun tarbiyachi faoliyati davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlanmoqda.

Xulosa qilib aytganda zamonaviy tarbiyachi o'z kasbiy mahoratini doimiy rivojlantiruvchi, yangi pedagogik texnologiyalarni o'zlashtiruvchi, axborot makonida faol, innovatsion fikrlovchi shaxs bo'lishi lozim. Chunki har bir zamon o'z tarbiyachisini talab qiladi. Tarbiyachi zamon bilan hamnafas bo'lsa, u tarbiyalayotgan bolalar ham kelajakda ongli, ijtimoiy faol, Vatanga sadoqatli insonlar bo'lib voyaga yetadilar.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi "MAKTABGACHA TA'LIM VA TARBIYA" TO'G'RISIDAGI QONUNI 2019-yil 16-dekabr, O'RQ-595-son Toshkent sh
2. Bolalarning ijtimoiy moslashuvi darslik Quchqorova N.M., Raximova F.R., Ismoilova R.O., Yuldasheva G.S. "Bookmany print" nashriyoti, 2024.
3. Bolalarning ijtimoiy moslashuvi o'quv qo'llanma B.T Qodirova Toshkent innovatsiya ziyo 2021
4. Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash metodikasi" o'quv qo'llanma D.Q. Asqarova Toshkent-2020.

5. Maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia texnologiyasidan foydalanish uslubiyot. Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Qarshi: Nasaf, 2011
6. Qodirova F.R, Toshpo`latova Sh.Q, Kayumova N.M, A`zaniva N.M Maktabgacha pedagogiga Darslik –T:Tafakur , 2019.

